

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кушнарєнко Н.М. Внесок Л.Б. Хавкіної в розвиток бібліотечного фондознавства / Н.М. Кушнарєнко // Українське бібліографознавство в історичному вимірі. – 2011. – С.7.

The article deals with the history o the formation of libraries, the library management from the time of antiquity to the XX century. The basic stages of formation of library science and bibliography are revealed.

Keywords: libraries, cuneiforms, monks, custodians of libraries, books

УДК 82-042.3:32(=111)”19”

Гарапко П.А.

**студент 2 курсу магістратури, напрям підготовки «Середня освіта
(Мова і література (англійська))»,**

Мукачівський державний університет

Розман І.І.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ АНГЛІЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ХХ СТОЛІТТЯ НА РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглянуто етапи розвитку літератури ХХ століття в Англії під впливом соціальних, політичних та економічних аспектів розвитку. Проаналізовано зображення у творах нагальної для тогочасного суспільства реальності.

Ключові слова: позитивізм, екзистенціалізм, теорія елітарності, соціально-політичний стан.

Без сумніву соціально-політичний, економічний та науково-технічний стан розвитку суспільства впливає і на літературу, адже саме за допомогою друкованого слова письменники та поети виражали свої протести, захоплення чи розчарування сучасним для них ходом речей у суспільстві. Світова література ХХ століття представлена багатьма унікальними та несхожими один на одного митцями-представниками різноманітних течій та напрямів літератури модернізму.

Метою даної статті є звернення уваги на перипетії тогочасного суспільства та шляхи їх подолання, а також аналіз особливостей функціонування та розгалуження літературних течій та їх вплив на погляди сучасників.

Активізація протестних настроїв, падіння монархій, світові війни, загострення зовнішньополітичних стосунків між державами, ствердження комуністичної та соціалістичної ідеології, індустріалізація виробництва, а також багато інших факторів стали причинами утворення в літературі, соціології, філософії різноманітних течій та поглядів.

Популярними в цей період стають вчення Шопенгауера, Ясперса, К'єркегора, Хайдегера, Ніцше, Канта та багатьох інших. В основі світоглядних поглядів Огюста Канта лежить філософія позитивізму, яка справила значний вплив на розвиток літератури і представлена творами таких письменників, як Оноре де Бальзака, Флобера, Стендаля. Розвиток цього філософського вчення продовжили такі англійські вчені, як Джон Стюарт Мілль та Герберт Спенсер. Ця філософська теорія базувалася на принципах привернення уваги суспільства до позитивних фактів дійсності, а також відкидала класову боротьбу за рівність і приймала боротьбу за існування, як таку що існує і у людському суспільстві, відповідно до вчень Чарльза Дарвіна.

Не менш популярною була і філософська концепція Артура Шопенгауера. Згідно цього вчення світ – це творіння вищої духовної сили, ірраціональної та невідвратною долі, фатуму. Ідеї Шопенгауера знайшли відображення і у вченні Фрідріха Ніцше, який розробив власну теорію елітарності, основним концептом якої виступало поняття «надлюдини». Згідно з його баченням існують люди, які покликані керувати натовпом [4].

Найбільшого поширення знайшли теорії екзистенціалізму, представниками якого виступають Карл Ясперс, Серен К'єркегор та Мартін Хайдегер. Екзистенціалізм проголошував невідворотність долі, приреченість людського існування. К'єркегор вважав, що людина не здатна до пізнання, тому що вона обмежена у своїх можливостях, а основною метою її існування є смерть [1].

Не менш знаковими для літератури були і інші фактори розвитку суспільства, як наприклад соціально-економічний та політичний. Наприкінці XIX століття Англія розпочала інтенсивний розвиток промисловості, в результаті чого відбувався приплив нової робочої сили. Такі швидкі темпи спровокували страйки, виникнення незалежної робітничої (лейбористської) партії та в результаті – кризу буржуазного суспільства. Всі ці соціальні перипетії знайшли своє відображення у творах таких відомих майстрів слова як Діккенс та Теккерей. На початку XX ст. міжнародні позиції Англії

погіршилися. В умовах загострення боротьби імперіалістів за ринки й колонії було поставлене питання про їхній переділ, що загрожувало насамперед Англії як найбільшій колоніальній державі. Різко погіршилися англо-німецькі відносини, посилювалося військово-морське суперництво обох держав, торговельна конкуренція, боротьба за колонії. До того ж США почали з великими темпами нарощувати свій авторитет на політичній арені. У 1871-1913 рр. виробництво промислової продукції в країні збільшилося лише в 2,2 рази, тоді як у США воно зросло в 9, Німеччині - у 6, а у Франції - у 3 рази. Наприкінці ХІХ ст. англійська індустрія посідала вже не перше, а третє місце у світі. Частка Великої Британії у світовій торгівлі скоротилася з 22 % у 1870 р. до 15 % у 1913 р. [4].

Утрата промислової монополії і загострення конкуренції на світовому ринку наклали відбиток на зовнішню політику Великої Британії. Одним з головних її завдань стає зміцнення і розширення колоніальної імперії. Невтримні загарбання втягнули Англію в гострі конфлікти з усіма великими державами і погіршили її міжнародне становище. У 1898 році англо-французьке колоніальне суперництво в Африці ледь не призвело до війни між двома країнами.

Прикладом опису соціально-політичного стану суспільства можуть слугувати такі рядки з твору Чарльза Дікенса «Пригоди Олівера Твіста», як:

«Серед громадських закладів одного міста, яке з багатьох причин я краще не називатиму ні його справжньою, ні вигаданою назвою, є заклад, що віддавна існує майже у всіх містах, великих та малих, а саме - робітний дім; і в цьому робітному домі, дня, місяця й року, що їх я теж не збираюся повідомляти, бо для читача вони, принаймні поки що, не мають ніякого значення, народився смертний, чие ім'я ви бачите у назві цього розділу [3]».

«Цілий тиждень після того, як Олівер Твіст учинив свій блюзнірський і ганебний злочин - попросив дати ще каші, - його, згідно з мудрою і милосердною ухвалою ради, тримали під замком у темному карцері [3]».

Своє зображення в літературі знайшло і зовнішньополітичне становище ХХ століття, зокрема Джордж Орруел у своїх творах «1984» та «Ферма тварин» описав соціально-комуністичне суспільство.

У творі «Ферма тварин» письменник у саркастичному напрямі зображує соціально-комуністичний лад. Наприклад, «у квітні Скотоферму було проголошено Тваринною Республікою, а відтак належало обрати Президента. На цю посаду висунувся лише один претендент — товариш Наполеон, якого й було обрано одностайно. Того ж дня стало відомо, що виявлено нові документальні дані про ганебні подробиці злочинних зв'язків Сніжка з паном

Джоунсом. З'ясувалося, що, всупереч попереднім уявленням, Сніжок не лише з властивою йому підступністю намагався унеможливити перемогу тварин у Битві під Корівнею, але й відкрито воював на боці пана Джоунса» [2].

Показав Орруел і падіння ідей марксизму-ленінізму на прикладі того факту, що сім заповідей, які тварини вигадали собі були врешті замінені однією:

«Всі тварини рівні, але деякі тварини рівніші за інших» [2].

Отже, політичні, економічні та соціальні зміни, що відбувалися у англійському суспільстві ХХ століття справили вирішальне значення на літературу і створили безліч напрямів та течій, які по-різному зображували тогочасну дійсність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хайдеггер М. Пролегомени к истории понятия времени / М. Хайдеггер – Томск: Водолей, 1998. – 384 с.
2. Орруел Д. Ферма тварин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://portfel.info/dir/o/orvell_dzhordzh/skotoferma/316-1-0-683
3. Діккенс Ч. Пригоди Олівера Твіста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ae-lib.org.ua/texts/dickens__the_adventures_of_oliver_twist__ua.htm
4. Література Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gorodenok.com/%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%97-%D1%85%D1%85-%D1%81%D1%82/>

The article deals with stages of English literature development in XX century under social, political and economical aspects. The description of urgent reality of contemporary society was analyzed.

Key words: positivism, existentialism, the theory of elitism, socio-political state.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>